

20 juni 2023

a23-0252
MR/ASE

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Ju2023/00106

Yttrande över departementspromemorian - *Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare*

Kommunal har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad promemoria och framför följande synpunkter:

Ett generellt ställningstagande från Kommunal är att ett minskat antal arbetstagare med oschyssta villkor på svensk arbetsmarknad kräver dels en ökad kontroll av arbetsgivarna, dels mer resurser till de regionala centren mot arbetslivskriminalitet. Utan möjlighet till kontroll av anställningserbjudanden respektive ingångna avtal är ett höjt försörjningskrav verkningslöst. Om risken för upptäckt är minimal kommer arbetsgivare som missbrukar dagens system att fortsätta och arbetskraftsinvandrarerna får i realiteten ingen stärkt ställning på svensk arbetsmarknad. Migrationsverket behöver därför resurser för kontroller vid förstagångs- respektive vid förlängningsbeslut och Centren mot arbetslivskriminalitet behöver resurser för att kunna följa upp fattade beslut, arbetsförhållanden och levnadsstandard på svensk arbetsmarknad.

För den stora gruppen bärplockare och plantörer m fl, som under 2022 uppgick till drygt 6 500 arbetstagare, är risken uppenbar att arbetsgivarna kommer att kompensera det föreslagna försörjningskravet med högre avgifter, till exempel för kost och logi. För arbetsgivarna blir det ett nollsummespel där arbetstagarna bär hela risken för ett dåligt bärår som leder till en hög skuldsättning i hemlandet.

Kommentarer på promemorians enskilda förslag och konsekvensanalys

Kommunal instämmer i regeringens uppfattning att det är viktigt att arbetskraftsinvandrare ska uppnå en god försörjning vid arbete i Sverige. Det är rimligt att tillämpa den föreslagna lönen om minst 80 procent av den medianlön som Statistiska centralbyrån publicerar för Sverige och som gäller vid tidpunkten för ansökan.

Förbundet är dock tveksamt till den korta tiden inför ikraftträdandet den 1 oktober 2023 och avsaknaden av övergångsbestämmelser som riskerar att skapa otillräcklig framförhållning för informationsdelning. Följden kan bli ett ökat antal felaktiga ansökningar och avslagsbeslut på grund av okunskap.

Promemorian innehåller dock flera brister i beskrivningen av situationen på svensk arbetsmarknad, vilket bidrar till att Kommunal inte kan ställa sig bakom regeringens bedömning av förslagets konsekvenser.

Migrationsverkets statistik visar att år 2022 blev 437 växtodlare inom jordbruk och trädgård beviljade ett arbetstillstånd och hittills, till och med 2 maj 2023, är det 475 positiva beslut inom yrkeskategorin. Många av dessa arbetstagare arbetar i Sverige med att från tidig vår till slutet av sommaren sätta, skörda och arbetsleda odling av grönsaker på friland och i växthus. Deras kunskap och erfarenheter har stort värde för den svenska livsmedelsproduktionen och arbetsgivarna har kännedom om deras prestationer, vilket ligger till grund för en individuell lönesättning. Även Arbetsmiljöverket registrerar utländsk arbetskraft som arbetar i Sverige. Motiveringen är att de både har ansvar för tillsyn över delar av utstationeringslagstiftningen och är kontaktmyndighet för utstationering i landet. Deras register visar att närmare 4 000 utländska arbetstagare var utstationerade inom svensk jordbruks- och skogsnäring under år 2022.

Den absolut största gruppen säsongsanställda arbetskraftmigranter på svensk arbetsmarknad tillhör yrkesgruppen bärplockare och plantörer m fl. Under 2022 fick 6 534 bärplockare och plantörer ett arbetstillstånd och till och med 2 maj 2023 är det endast 152 individer som har fått ett arbetstillstånd inom yrkeskategorin. Ett troligt scenario är att antalet beslut om arbetstillstånd kommer att kraftigt öka den närmaste månaden. Därutöver tillkommer alla de EU-medborgare som via den fria rörligheten arbetar i Sverige och säljer sina bär direkt till privata bäruppköp eller via icke-registrerade bemanningsföretag, det vill säga kriminella och falska arbetsgivare som snedvrider marknaden, utnyttjar människor och undandrar svenska skatteintäkter. De senare agerar i realiteten som arbetsgivare där EU-medborgarna är förhindrade att sälja sina bär till andra bäruppköp på den öppna marknaden, vilket leder till hög risk för arbetslivskriminalitet och social dumpning. Arbetsgivarna för bärplockare från tredjeländ tecknar ett hängavtal på Kommunals kollektivavtal inom bemanningsbranschen. För EU-medborgare som arbetar i Sverige utan arbetsgivare finns det dock inga kollektivavtal som reglerar löner och arbetsvillkor vid arbete i landet, vilket skapar problem med social dumping och bristande konkurrens mellan företag samt arbetslivskriminalitet.

Promemorian framför även att förslaget kommer att påverka yrkesgruppen städare och hemservicepersonal, där antalet arbetstillstånd uppgift till 271 beslut under år 2022, och kommer att leda till begränsade konsekvenser för kommunerna. Att regeringen tror att den här yrkesgruppen kommer att påverka kommunernas och regionernas kompetensförsörjning beror troligtvis på ett missförstånd, alternativt bristande kunskap om yrkesklassificeringssystemet och arbetsmarknadens funktionssätt, eftersom den avser anställda hos privata arbetsgivare företrädesvis städare, au-pairer och anställda inom hushållsnära tjänster med skattereduktion (RUT-tjänster).

Kommunal anser därmed att den höjda försörjningsnivån kommer att kräva ökade resurser till kontroll för att bidra till att missbruket av systemet för arbetskraftsinvandring minskar, och till ett minskat utnyttjande av arbetskraftsmigranter. För att förebygga social dumpning och snedvridning av konkurrens krävs således ökad kontroll av arbetsgivare före, under och efter arbete i Sverige.

Vänliga hälsningar
Kommunal

Malin Ragnegård
Förbundsordförande

Anna Spånt Enbuske
Utredare